

Petar Beron

Бѣкварь съ различни пошченїа

In this dedicated to the 190th anniversary of Fish Primer number of “Language and Literature” we publish a facsimile of the Предисловіе.

ПРЕД СЛОВО.

Когато из първо видяхъ по други-тъ мѣста чи дѣца-та начѣватъ да четатъ на книги писани по тѣхны-аѣ азыкъ, поз-нахъ колко саѣ стрѣватъ по насъ оучители-тъ и колко на празно мѣки тѣглатъ горки-тъ дѣца. Защо като преминатъ младостъ-та си въ школа-та сѣ съ толкози страхъ и трепераніе, излазатъ и не знаятъ баримъ има-то си да пишатъ, нити да си смѣт-натъ щото зѣматъ и даватъ, ами по до-гѣни-тъ, ако имъ са сѣчи, по научатъ са малко нѣщо. Почвдихъ са какъ презъ тол-кози вѣкове не са намери ни единъ да познай това вѣчно состоаніе, и да по-кажи единъ правъ пѣть камто оученіе-то. Надѣихъ са дано баримъ сѣга са оубѣди нѣкои, но, въ колкото познахъ чи са трѣ-датъ за всерѣдны пользы, ни единъ не са намери да смисли несчастны-тъ дѣца и да сочини за тѣхъ нѣкоя книжка. Това дѣло

воспріе́хъ азъ: сочиніхъ тойзи БѢкварь изъ
перво сѣсъ имана, мѣстоименіа и прочаа,
по грамматическѣ чинѣ, шото сѣга да сѣ
оучагъ дѣцѣ-та да сричатъ на тѣхъ, и по-
дирѣ да ги иматъ за примѣри и помощь
на Грамматика-та. Собрахъ и нѣколко касы
и различни повченіа въ Дарварьов-агъ Вкло-
гарь, и глѣдахъ да ги напиша колкото
мога прѣстѣ, шото всѣкѣй да ги разира,
а който рѣчи ми сѣ видѣха май махмы
гвдихъ ги приградени и тѣрски. Всѣкѣй
който види тѣзи книжка надѣа сѣ да сѣ
зарадѣва, а най многѣ оучители-тѣ, зашо
тѣи, ми сѣ стрѣва, въ колѣ шѣха до вѣста-
ватъ ѡлатири-тѣ и часослови-тѣ, въ който
дѣцѣ-та не разирагъ нищо, ако имахмы
нѣкол книга по наші-агъ азыкъ напечатѣ-
на за тѣхъ. Но азъ шѣ ги зарадѣвамъ
по многѣ, като ииъ изавѣ на како сѣ
какавъ чинъ еди́нъ оучитель можи да оучи
лѣснѣ стотина дѣцѣ.

Заради да изтолковамъ тога по доврѣ,
шѣ река чѣ азъ шѣ стана оучитель на сто
дѣцѣ. Изъ перво мысль-та ми не шѣ бѣ да

спичеаа пары нито да проболарѣа ѿт свато-то-то това дѣло, ами да оуправа, и да наставя колкото мога камто добродѣтели-та и оучение-то маады-тѣ дѣца които при-даватъ на мои-тѣ рацѣ родители-тѣ тѣхни. Ще са трѣаа да самъ и ѿт ватрѣ и ѿт ванъ добръ, смиренъ, кротакъ цѣломъдаръ и благочестивъ, шото мои-тѣ работы да стакатъ примѣри на мои-тѣ оученицы: зашо ако ги развратъ ще имъ сторъ по голѣмо зло ѿт оумражы-атъ онзи оучитель, който приади на Римскѣ атъ военачалникъ свои-тѣ оученицы. Като съ таквизи мысла и съ таквизи добродѣтели влѣза въ школа-та, ще раздѣлаа оученицы-тѣ си на десѣтъ чина подѣсѣтъ на всѣкъ чинъ. По голѣмы-тѣ ще гѣдаа на пѣрвы-атъ чинъ, по малки-тѣ на вторы-атъ, а най малки-тѣ на десѣты-атъ чинъ. Но предъ да начѣна да казѣвамъ какъ ще ги оуча, трѣа да кажа каква ще да ѣ школа-та: сѣсъ една рѣчь, шѣхъ да река чѣ и тѣа и сѣчкѣ-атъ ватрешенъ чинъ трѣа да са като Европски-тѣ дѣто оучатъ друг-друго-учение-то; но това не ѣ възможно да

СТА-

стѣни по насъ тѣи, та заради тога щѣ рекѣ,
както щѣ мѡжимъ, а нѣ както трѣба.

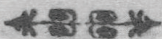
Щѣ направа дѣлатъ дѡлги стѡла, като
да сѣдатъ десѣтина дѣца на єдин-атъ, и
щѣ ги наредѣ средъ школа-та. Най дѣрны-
атъ шт тѣхъ щѣ назовѣ В, а вторы-атъ Г,
трѣтї атъ Д, и прочѣ, и най прѣдны-атъ Ї.
Прѣдъ стѡл атъ Ї ще има єдна даска сѣсъ
дрѣвенъ пѣсакъ посѣпана и єдна пѣнакїда
провѣсена, дѣто ще да є написано Я, Б, В,
съ голѣмы, сѣдны, и малки слова.

Въ понедѣльникъ щѣ доди єдинъ попъ
или владыка да свѣти водѣ, ачи като
соверши и ны блгослови, щѣ наредѣ пѣрвы-
атъ чинъ на стѡл-атъ Ї. Коєто момчѣ сѣди
шт десна-та страна на край-атъ щѣ го назо-
вавамъ пѣрво, а коєто є подъ него, второ и
прочѣ, и най крайно-то шт лѣва-та страна
десѣто. Тогази щѣ начѣна да показувамъ
на пѣнакїда-та сѣсъ показалецъ и да дѣмамъ
Я, Б, В, Г, Д, Е, и прочѣ (а), а дѣца-та
щѣ

(а) Въ Петербургска-та Академїѣ ѡпредѣлиха
да дѣмамы слова-та, Я, Бе, Ве, Ге,

щѣ ма послѣдовать. Като не кажа деса-
тина пѣти, щѣ река на пѣрво-то да четѣ
като азъ показувамъ, ачи ако не знай
нѣгаѣ щѣ попытамъ второ-то, и ако го
знай щѣ направа него пѣрво, а пѣрво-то
второ, ако ли го незнай и второ-то щѣ
попытамъ трѣто-то и пр: и коѣто го знай
щѣ направа него пѣрво, а пѣрво-то не щѣ
иди на негово-то мѣсто ами щѣ стѣни
второ. Сѣтиѣ пакъ щѣ послѣдова додѣ
соверши оурок-атъ (мѣдима-та, пѣнакида-
та). Подиръ него щѣ начѣни дрѣго пакъ
тѣи да четѣ, а азъ да показувамъ. И като
почетѣтъ тѣи двѣ часа, щѣ имъ река да пишѣтъ
на пѣсак-атъ сѣсъ пѣрст-атъ си каквѣто сло-
во имъ покажа, ачи щѣ ида да видѣ кой
какъ го ѣ писалъ, и ако нѣкой неможи щѣ
мѣ оуловѣ пѣрст-атъ и щѣ напиша слово-то,
ачи щѣ ги затриѣ съ ѣдна дасгица, и пакъ
щѣ

Де, Б, и пр: да да сричамы лѣснѣ: но
мѣнѣ ми са вижда чи по лѣснѣ щѣ сри-
чамы ако ги назовавамъ А, Бъ, Въ,
Гъ, Дъ, Е, и пр:

Ще имъ покажѣ дръго слово и пр. и тъй ще
са мине ѿще единъ часъ. Подиръ пладне
ще провеса дръга пїнакіда, дѣто ще да е
написано 1, 2, 3, 4, 5, ... Тамъ ще имъ
показвамъ и ще давамъ едно, двѣ три,
четыри и пр: Като имъ кажа десѣтина, пѣти
ще река на първо-то да дама а азъ да пока-
жвамъ, и дѣто не знай ще попытамъ по-
долны-тъ мѣ каквото и предъ пладне. По-
диръ единъ часъ ще имъ река да пишѣтъ
на пасак-атъ едно, двѣ три и пр: и като
са приминѣ тъй ѿще единъ часъ ще ги
пѣста. За да не са продължавамъ твърдѣ
ще река чѣ ката дѣнь навчатъ по два оурока
единъ четѣніе а дръги Дрѣдметїка.

Во вторникъ ще сѣдни вторы-атъ чинъ
на стоа-атъ I, но не ще ги оуча азъ, а ми
второ-то момчѣ шт първы-атъ чинъ а първо-
то ще нагледѣва и него и сички-тъ дръги.
За по лесно ще назова началникъ първо-то
момчѣ на първы-атъ чинъ, а чиновначѣ-
ницы дръги-тъ. Началник-атъ инди ще
нагледѣва а чиновначалник-атъ вторый ще
оучи вторы-атъ чинъ каквото ги азъ оучихъ

вчѣра. Като совершѣтъ, дрѹги-тѣ щѣ си
идѣтъ, а азъ щѣ ѡстана съ чиноначѣлници-
тѣ, и щѣ имъ кажа вторы-атъ оуроокъ си-
рѣчь Ба, бе, би, бї и пр: той щѣ да ѣ
написанъ на пїнакїда, какъвто и сички-тѣ
дрѹги съ голѣмы слова. а полиръ пладне
щѣ имъ кажа вторы-атъ оуроокъ ѡт Арїд-
метїка-та.

Въ среда начѣлник-атъ щѣ наглѣдѣва
пѣкъ сички-тѣ, вторы-атъ чиноначѣлникъ
щѣ оучи вторы-атъ чинъ на стол-атъ В, а
трѣтї-атъ щѣ оучи трѣтї-атъ чинъ на стол-
атъ І пѣрвы-атъ оуроокъ. Тѣи щѣ послѣ-
докать и презъ дрѹги-тѣ дни.

Въ десѣты-атъ дѣнь като сѣ собираѣтъ
щѣ изпѣлѣтъ Достойно ѣсть, гологлавы сич-
ки-тѣ и наредѣни. Тогази щѣ додѣтъ чи-
ноначѣлници-тѣ при мене и щѣ дамъ на
вторы-атъ дѣвѣта-та пїнакїда, а на трѣтї-
атъ осма-та и пр: и на десѣты-атъ пѣрва-та.
Лчи щѣ гѣда вторы-атъ чинъ на стол-атъ
В, а вторы-атъ чиноначѣлникъ който щѣ ги
оучи щѣ сѣлани на стол-атъ Г обѣрнѣтъ
камто тѣхъ, и щѣ держи дѣвѣта-та пїнакїда.

А трѣ-

А трѣті-атъ чинъ шѣ сѣднѣ на стол-атъ Г
и нѣгов-атъ чинначалникъ на стол-атъ Д
и пр: Тогдашѣ наченатъ да четатъ какъ
бого ги азъ оучхъ, а началник-атъ шѣ
ходи шг чинъ на чинъ и шѣ глѣда на кредъ
кой какво прави, и като види нѣкого шг
оученицы-тѣ чи самъва шѣ го доведѣ при
мене. А азъ не шѣ го плаша чи шѣ го запра
и въ недѣла да четѣ, нити шѣ го бѣа, ами
шѣ мѣ рекъ да иде да сѣди на странѣ до
дѣ совершатъ дрѣги-тѣ и да не четѣ, ачи
оутрѣ да иде на подолны-атъ чинъ: ако
ли нѣкой сторѣ по голѣма погрѣшка, немѣ
не шѣ дакамъ два дни или три дни или и
ѣднѣ недѣла да четѣ: но ако ѣ совѣмъ
развратѣно и не шѣ да са покай, шѣ го
испада да не развратѣва и дрѣги-тѣ. Като
са минатъ два часа, чинначалницы-тѣ шѣ
наченатъ да казѣватъ по слово днѣшнѣ-атъ
оурогу, а оученицы-тѣ да го пишатъ на
пѣнакѣды или на плочы. Подирѣ ѣдинъ
часъ шѣ имъ рекъ да идатъ да видѣтъ кой
какъ ѣ писалъ, ачи шѣ са исправатъ, и шѣ
са наредѣтъ по край стѣна-та чинъ по чинъ.

То.

Тогачи щѣ повелѣа да излѣзатъ пѣрвы-тѣ
шт всакъ чинъ, и щѣ гѣда всакого шт тѣхъ
на по горні-атъ мѣ чинъ. Сѣгнѣ щѣ река
да излѣзатъ най долны-тѣ шт всакъ чинъ,
и катѣ ги по мѣмра щѣ ги прокода на по
долны-тѣ чинове. Подиръ тѣзи щѣ испѣ-
атъ пакъ Достѣнно ѣсть. ачи щѣ ги про-
кода да си играатъ, и щѣ зарѣчамъ на пер-
вочиницы-тѣ, сирѣчь на пѣрвы-тѣ шт
всакъ чинъ, да нагаѣда всакій свѣй-атъ
чинъ. А азъ щѣ штана съ чиноначалницы-
тѣ, и катѣ имъ вѣжа десѣтина пѣти де-
сѣты-атъ ѣурога и го навѣчатъ, щѣ попи-
шатъ (тѣи не щѣ са бѣватъ три чака, защо
по щѣ прѣематъ) ачи щѣ идимъ вси на по-
лаѣна-та при дрѣги-тѣ ѣучѣницы. Щѣ ги
погаѣдамъ катѣ си играатъ: ачи подиръ
мѣлко щѣ идимъ да идѣмъ. И подиръ плад-
не пакъ тѣи щѣ стѣримъ.

Бъ тѣзи правила, кога речѣ да ги стѣри
человѣкъ знаа чи щѣ намѣри много мѣки
и запрѣщенїа, но тѣи щѣ са такѣизи щѣто
ѣдинъ разѣменъ ѣучѣтель мѣжи да ги над-
вива или да ги штеѣгва. А за Арѣамѣ-
тїка

тѣка (хѣсепъ) дѣто дѣмамъ нѣ ѣ мачнѣ да
а навчи всѣкъ оучитель, и да а придаде
на свои-гѣ оученицы.

Знаа чи много оучители и прѣсты че-
ловѣцы щѣ рекать, защо да не гѣда и
повчѣнїа за прѣвославно-та наѣа вѣра къ
тази книжка, но да знаагѣ чи ѣ безпѣтнѣ,
на мааки дѣца, които ѣще не знаагѣ да
срѣчатѣ ни ги да прочѣтатѣ, да даде чело-
вѣкъ таквици повчѣнїа, които едѣамъ нын
можимъ да разбѣрамы. Но подѣръ нѣкой
мѣсѣцъ щѣ са тѣпарѣ едѣна книга собрѣна
шт вѣтхѣ-атѣ и нѣвы атѣ завѣтѣ, по наѣи-
агѣ азыкъ, въ коаго щѣ намѣрагѣ пов-
чѣнїа вааѣнѣто желѣагѣ. И ако имѣ са
видѣи доѣрѣ могагѣ да а начѣнатѣ дѣца-га
каго са понаготѣагѣ саѣ тази.

